

Das Latweeschu lauschu draugs.

1835. 23. Mei.

21ma lappa.

Zauna sinna.

No Minkenes pilssehtas, Baiëru walstî, Wahzsemmé. 4tâ Mei breefmiga nelaiame tur notikke. Pulksten' tschetrôs pehz pussdeenas Baiëru kehnina leelaka biss-saktu magasihne, kas tik pahri werstes tahl no Minkenes, un kur tobrihd' brihnum' leels pulks bumbu, zittu tahdu sprahgstamu, ar biss-sahlehm pilditu lohdu un lihds trihs fimts muzzas biss-saktu bija eekschâ, ar tahdu warru sprahge gaisâ, ka pa wissu pilssehtu nammi trihzeja, istabas palikke pilnas ar puttekteem, lohgi gahje puschu un zilweki pa eelahm kritte semmé. Zik ka sprahgschana bija beigusees, pilssehtneeki jau gahje laukâ, raudsiht, no kurrenes winneem schi leela nelaiame bija nahkusi. Drihs pee katra namma, kam garram gahje, atradde kahdu leelu fskahdi; ak! un kahdu breefmigu pohstu wehl tur ahr-pilssehtâ dabbuta redseht! Magasihne patte pawissam bija nobehgusi un wissapfahrt pee semmes gulleja muhru druppes, melni balku galli, bumbes, drehbju fkrandas un daschâ weetâ arri kahds zilweka meefas lohzeelis, gabbalu gabbalds faplehsts un no biss-sahlehm gluschi melns. Za fskahde ween, kas pee kehnina nammeem notikke, tohp rehkinahsta us 50,000 rubteem un pa wissu pilssehtu lohgu-glahses wairak irr maitatas, ne kâ par 200,000 rubteem. — Pirmâ deenâ gruntigi wehl ne warreja ismekleht, zik zilweku pawissam effoht aigahjuschi un zaur ko nelaiame ihsteni zehlfusees. Bet ohtrâ deenâ jau dabbuta sinnaht, ka 9 zilweki to laiku magasihne effoht strahdajuschi un wissi lihds tur palikkuschi, un ka zaur weenu paschu besdeewigu zilweku schi leela nelaiame effoht notikkusi. Schis bija weens no teem saldатеem, kam sawas gaitas pee schahs magasihnes bija, gohdiga ffohlmeistera dehts, pats gan jau bijis augstâ ffohlâ, tomehr kuhtribas un nelabbu darbu deht aisdsihts prohjam. Winsch nu par saldату buhdams, tatschu ne dshwoja labbaki un leelaku gohdu ne panahze, tapehz arween behdajahs, ka winnam tik flikti fshjotees. Weidsoht, itt kâ palizzis ahrprahâ, winsch apnehmahs few un saweem beedeem kohpâ gallu taifih un tadeht magasihni eededsinaja. — Zo tik agri ne buhtu wis dabbutis sinnaht, ja schis laundarritajs sawu prahtu ne pats buhtu fskaidri usrafsijis tai gradmatâ, ko eeksch winna pascha fohmas wehl atradde.

- Kam wainas, ka dahrsa kohku kohpschana dascheem semneekem labbi ne isdohdahs? Ohtra, beidsama datta.

Zerraid semneeki, kas no mescha atnestus ahbolu kohkus, tik lihds ka eestahda dahrsâ, jau tuhdaia uspohte, ne apdohmadami, ka, kad refns kohks ar ihfahm faknehm gaddahs, kohks eestahdihts pahri neddetu gukt, kâ nomirris, kamehr tik atkal eefahk no semmes fullu eewilkt un dshwibas kahrtâ mestees. Sinnams, tad eepohchtehs sarrinsch fenn jau palikke fakaltis, kad mescha zelms pehz kahda mehnescha isdsenn afnus. Dahrsneeks tad gan brishnojahs: effoht no labbahm fortehm, fullu pilnus sarrus nehmis un pohtedams ihsteni usmannijis passeschanu; tak sars ne effoht audsis; no zelma tik no fahneem ween garras ataugas nahkuschas. Bet to winsch naw mannijis, ka sarrinsch papreeksch jau bija nokaltis, pirms mescha zelms fahze isplaukt un auge. — Waijaga arri katram zilwekam, kas kohkus gribb pohchte, to ihstenu pohteschanas laiku labbi israudsiht. Schis ne pastahw ifgaddâ weenadi. Kad agra un filta pawassara irr, tad jau Merzmehefcha gallâ warr eefahkt kirschus pohchte, bet kad gaddahs wehla un aufsta pawassara, tad tik Aprilmehefcha gallâ lai eefahk ar kirscheem, un tad nemm pluhmes un bumbehrus; bet ahbeles mescha zelmds drohfschi wehl lihds puff' Meimehefcha warr pohchte. Jauneem no graudineem audseheteem kohkeem nahk pohteschanas laiks agraki, ne kâ mescha kohkeem; jo schee naw tik fullu pilni, kâ fehklas kohki. Kad no graudeem audsehete kohks jau tik refns, kâ labba rakstama spalwa, tad us to ja-luhko, woi kohks ne jau taifahs us plaukschanu un pumpuri fahk puschu sprahkt; jo schi pee wiffahm kohku kahrtahm ta sime, ka pohteschanas laiks irr klahk. Zâ nu ar kirschu kohkehm arween kahdu neddelu agraki warr eefahkt, ne kâ ar ahbeleh. Kad flits gais irr, tad tohs no graudineem audsefus kohkus, no dohbehm isnemtus, eeksch istabas warrefi pohchte un pehz eeksch dohbehm falikt. Kad labbi ween buhfi sapassejis pohtedams un labbi atkal eestahdihts dahrsâ, tad winni gan augs, jo fehklas kohzineem ne ween wairak fullas, ne kâ mescha zelneem, bet teem arri smalkakas faknes un labbaki ir peenemm pohteschanas sarrinu. Pee teem no mescha nesteem ahbolu kohkeem, tuhda stahdihteem, pohteschana pehz dahrsneeku likkumeem gan wehl pawiffam ne kriht; bet kad tik lustes deht to gribb darriht, tad lai nemm tahdus mescha kohkus, kam labbas faknes, un lai ranga, woi ne jau mescha zelmam tik leelas lappinas kâ pekku austinas isplaukuschas, tad kohks no semmes fullu gan jau buhs eewilzis eeksch sewi. Woi kad nogreests mescha zelms pohtejama weetâ no eenahkuschas fullas leefahs kâ apswihdis, tad ihstens laiks irr klahk, pohchte. Zapehz tohs mescha kohkus, kam ihfas faknes irr un kas tak paschâ pawassara eestahdihti, pawiffam ne warr pohchte, jo zelms teem wehl irr faufs un bes fullas. Par prohwi nogreesti tahdam mescha zelmam pohteschanas weetâ drufzimu, tad tu atraddisi, ka nogreesums buhs ittin faufs. Tad arri ne warrefi zerreht, ka augs, kad pohchtehs. Bet kad nogreesums zelmam leefahs pasapsch (walgans) kâ apswihdis, un tu to sarrinu ar mescha kohku labbi ween buhfi falizzis, tad zerre, ka augs.

Zitti atkal zittadi pee kohku pohteschanas peewillahs. Daschi papreeksch peesnehre eepleshu zelma plihsumu pilnu ar poht-wasfeem, tad apsmehre arri ar wasfeem to nodrahstu pohtejamu sarru paschu un tà to leef zelma pahrschëkkumâ starp wasfeem ween. — Woi sarrinsch, tà us abbahtn puffedm sawâ greesumâ apsmehrehts, gan warrehs augt? — Dahrsneeks laitam atkal fazzih: nelaimiga stunda man buhs bijusi, kad pohteju; papreeksch sarrinam greesumu abbâs puffês labbi un deesgan ar wasfeem esmu apsmehrejis, zelma pahrschëkkumu arri pilnu peesnehrejis, tad sarrinu labbi starp wasfeem eepassejis un ir zelma greesumu wissapfahrt labbi nosmehrejis, un — taf ne effoht audsis. Bet winnam buhs sinnahrt un saprast, ka papreeksch wajjaga sarrinu bes poht-wasfeem tai eepleshâ jeb pahrschëkeltâ zelma eepasseht, tad nogreestam zelmam wirsu un ahr-puffi apsmehreht, fur sarrinsch eeliks schëkkumâ, un beidoht ar wirsû liktu papihru jeb drehbi zelmu saseet, lai sarrinsch teetu, fauli un wehju jo labbaki panefs.

Zitti semneeki sawus dahrsa kohkus pohte ar meddu, ka lai saldani augti teekoht; eepasse sarrinu gan kâ nahfahs eeksch schëkelta mescha zelma un nosmehre schëkkumu sahnds ar wasfeem, bet us nogreesta mescha zelma wirsu smehre meddu un, papihru jeb drehbi wirsû likfuschi, zelmu saseen un salka, kad ar meddu pohtejoht, tad saldani augti buhschoht. — Tahda pohteschana ne padarra wis saldanus ahbotus; bet kad labbas fortes sarrus buhfi dabbujis, kad tabs salsch eesafnohts zelms tew buhs un stahwehs labbâ weetâ un semmê, tad gan labbus saldanus ahbotus arri bes meddus warrehsi sagaidiht.

Daschi atkal salka, kad us leepas pohtejoht ahbeles, tad augoht tif mihsiti ahboti, ka puschu plihstoht, kad ruddent gattawi no kohka kriht. Tahda pohteschana mihsitus ahbotus jau ne warrehs darriht, kad ne buhfi labbas mihsitas waffaras-fortes uspohtejis. Pa tam wehl pawissam ne sinnu, woi warr isdohtees, ahbeles us leepahm pohteht, woi ne; jo pats gan isprohweju, bet man ne isdewahs: pohtehts sarrinsch pa waffaru gan labbi likfahs augt, bet seemas salnu ne isturreja un us leepas nosalle. Warr buht, ka eeksch fittahm semmehm labbaki isdohdahs; bet es to wehl ne tizzu.

Zitti ne sinn, kurrâ weetâ un us kahdu wihsî winneem sarrî preeksch pohteschanas ja-glabba. Dasch, kam pagrabba newaid, winnus leef eeksch rijas krahfna, kam dsikka, aufsta bedre irr, un eeroht eeksch aufsteem pelneem, kâ pagrabbâ eeksch smiltim. Kad nu sarrî pohtehti ne aug, tad brihnojahs dahrsneeks un, ne sinnadams, ka pelni sarrus effoht maitajuschî, dohma: manna rija deesgan aufsta un krahfnis un bedre no pawaffaras wehl aufstaka pahr pagrabbu, un tatschu sarrî, ko krahfni glabbaju, ne auge ne weens. — Pohteschanas sarrî irr glabbajami us daschadu wihsî. Sarrus, ko ruddent nogreese, wisslabbaki warr glabbahrt lihds pawaffarai, kad dahrsâ tahdu weetu israuga, fur pa seemu uhdens un leddus ne stahw un fur arri pelles ne peelauschahs klahrt, tad tur sarrus, pee semmes labbi islaistus, wajjaga gultu likt, skuijas un ahbetu tappas wirsû un tad ar sneegu apbert. Kad tad pawaffarâ semme jau buhs islaidufees un sarrini atkuffuschî, tad winnus eeksch aufsta pagrabba stahwu warrehs

eelikt, un, nogreestus sarru gallinus pahri tuku dsilki eeksch aufstahm, paflapjahm fmiltim spraudis, lihds pohteschanas laikam glabbaht. — Pawassarâ greestus sarrus, kad wehl irr falnas pilni, papreeksch waijaga aufstâ uhdeni eemehrkt, lai uhdens winneem aufstumu iswesk; tad winnus aufstâ pagrabbâ eeksch paflapjahm fmiltim warr guku likt un lihds isdewigam laikam glabbaht. — Pee pawassarâ wehlaki greesteem pohteschanas sarreem buhs luhkoht, ka teem pumpuri wehl naw isplaukufchi, kad pohteschanas laiks irr klast; un tik lihds sarrus buhs greest, kad gribb pohteht; jo tad wifs labbi gan isdohfees, ja sarri tai seemâ pee pafcheem kohkeem no falna ne jau bija maitati. — Bet kad sarri ilgaki irr jaglabba, preeksch wehlakas pohteschanas, tad winnus waijaga drufzin agraki no kohka nogreest, ne kâ tohs, kas tuhliht us mescha kohkeem ja-pohte; tad aufstâ pagrabbâ eespraudi nogreestus sarru gallus paflapjahm fmiltim tã, ka katra sarrina nogreests gals dsilkaki kâ tulli eeksch semmes stahw. — Bet wifflabbaki wehlu greesti sarri stahw eeksch paflapjahm fuhnahm leddus pagrabbâ, leddu starpã guku likti. Pluhmu un pawiffam kirschu sarri gruhti bes leddus pagrabbâ glabbajami us wehlu pohteschanu; jo kad tohs tik eeksch fmiltim glabba, tad arri pagrabbâ jau fahk plaukt, kad kohki dahrsã plaukst; bet eeksch fuhnahm leddus pagrabbâ sarrini labbi ilgi turrahs bes plaukschanas. H. B.

Sinna, zif naudas 20. Mei-mehn. deenã 1835 eeksch Rihges maksaja par daschahm prezzehm.

Par	Maksaja:	Sudr. nauda.		Par	Maksaja:	Sudr. nauda.	
		Rb.	Š.			Rb.	Š.
1	pohru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1	70	1	pohdu (20 mahrzineem) wasku	5	—
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1	25	—	— tabaka	1	20
—	fweeschu, 128 mahrzin. smaggu	1	80	—	— fwesta	2	60
—	ausu	—	90	—	— dselses	—	60
—	firnu	1	50	—	— linnu, frohna	2	80
—	rupju rudsu = miltu	1	60	—	— brakka	2	60
—	bihdeletu rudsu = miltu	2	—	—	— kannepu	—	70
—	bihdeletu fweeschu = miltu	2	20	—	— schkihtu appinu	3	—
—	meeschu = putrainu	2	—	—	— neschkihtu jeb prezzes appinu	2	30
—	eefala	1	25	—	— muzzu silku, egju muzzã	6	—
—	linnu = fehklas	3	25	—	— lassdu muzzã	6	25
—	kannepu = fehklas	2	—	—	— smalkas fahls	3	90
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	7	—	—	— rupjas baltas fahls	4	15
1	barrotu weherschu galku, pa pohdu	1	—	—	— wahti brandwihna, puffedegga	10	—
				—	— diwdegga	12	—

Weenu sudraba rubli warreja dabuht par 357 kapeikeem warra naudas.

Lihds 21. Mei pee Rihges irr atnahkufchi 329 fuggi un aisbraukufchi 201.

Brihw drikkelt. No juhramallas-gubernementu augstas waldischanas puffed:
Dr. C. E. Napier sky.